

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ “ЮРИДИЧНА
АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО”

**САМОСТІЙНА
ТА ІНДИВІДУАЛЬНА РОБОТА
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО
УКРАЇНИ”**

МЕТОДИЧНІ ПОРАДИ

Харків
2013

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ “ЮРИДИЧНА
АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО”**

Електронна копія

**САМОСТІЙНА
ТА ІНДИВІДУАЛЬНА РОБОТА
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО
УКРАЇНИ”**

(галузь знань 0304 “Право”,
освітньо-кваліфікаційний рівень “Бакалавр”,
напрямок підготовки 6.030401 “Правознавство”)

**МЕТОДИЧНІ ПОРАДИ
для студентів II курсу денної форми навчання**

**Харків
2013**

Самостійна та індивідуальна робота з навчальної дисципліни “Конституційне право України” (галузь знань 0304 “Право”, освітньо-кваліфікаційний рівень “Бакалавр”, напрям підготовки 6.030401 “Правознавство”): методичні поради для студентів 2 курсу денної форми навчання / уклад.: Ю. Г. Барабаш, О. Г. Кушніренко, Т. М. Слинько. –Х.: Нац. ун-т “Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого”, 2013. – 31 с.

У к л а д а ч і : Ю. Г. Барабаш,
О. Г. Кушніренко,
Т. М. Слинько

*Рекомендовано до видання редакційно-видавничою радою
університету (протокол № 1 від 15.01.2013 р.)*

ВСТУП

Конституційне право України є провідною галуззю національного права України. Воно регулює політичні відносини, які виникають у процесі здійснення народом свого повновладдя, а тому його роль у непростих умовах становлення в Україні громадянського суспільства і демократичної правової держави різко підвищується. Без глибокого знання і розуміння конституційно-правових явищ і процесів не можна стати висококваліфікованим юристом, особливо в сучасних умовах, коли саме життя ставить перед фахівцями в галузі права значно підвищені вимоги.

Навчальна програма з конституційного права України на вивчення даної дисципліни передбачає 234 години, що є достатнім обсягом для підготовки юристів за кваліфікаційним рівнем “Бакалавр”. З них на індивідуальну роботу виділено 36, а на самостійну – 62 години.

Студенти повинні пам’ятати, що успішне оволодіння знаннями неможливе без наполегливої індивідуальної та самостійної роботи над програмою курсу, причому мова йде не лише про підготовку до практичних занять та іспиту, а про комплексне вивчення навчальної дисципліни. Саме меті найбільш ефективного самостійного вивчення конституційного права України і мають сприяти ці методичні поради.

ЗАГАЛЬНІ МЕТОДИЧНІ ПОРАДИ

У навчальному процесі головне місце належить лекції, бо вона організує і спрямовує роботу студента на вивчення навчального курсу. Саме на лекції студенти знайомляться з основами даної науки, отримують навички її самостійного, поглибленого оволодіння, що сприяє виникненню інтересу до предмета та творчої діяльності, проте вона не є єдиним джерелом знань.

Лекція передбачає самостійну роботу з книгою, документами, нормативними матеріалами, вивчення практики державного будівництва. Це тільки початок вивчення дисципліни, а тому не можна обмежуватися лише механічним засвоєнням сказаного викладачем і конспектованого.

Щоб лекція свідомо й творчо сприймалася, бажано до неї готуватися. Для цього лектор заздалегідь оголошує тему майбутньої лекції, її план з основними питаннями, що будуть висвітлюватися, рекомендує попередньо ознайомитися з відповідним матеріалом підручника чи закону тощо. Такий підхід допоможе краще засвоїти нові знання, зрозуміти їх зміст і значення.

Радимо не намагатися записати всю лекцію, тому що це відволікає увагу і робить процес конспектування механічним. Бажаючи записати все, що сказав лектор, студент, як правило, перестає слідувати за його думкою і усвідомлено сприймати матеріал. Корисно записувати найбільш важливі положення, не втрачаючи логічно-сміслових зв'язків між ними, формулювання чи визначення, якщо вони вимагають їх точного викладення. Якщо студент заздалегідь підготовлений до лекції, знайомий хоч би в основному з матеріалом, то це дозволить йому самостійно визначитися, що потрібно записати: те, чого немає в підручнику, нову оригінальну трактовку, нові закони та ін. Такі нескладні форми самостійної роботи, безумовно, дадуть гарні результати.

Важливе значення в підготовці юриста і його майбутній професійній діяльності мають практичні заняття, мета яких полягає в оволодінні теоретичними положеннями на основі конкретного конституційно-державного матеріалу шляхом вирішення завдань-казусів і в такий спосіб навчити студентів грамотно застосовувати набуті знання й навички.

Щоб практичне заняття мало максимальний пізнавальний ефект, до нього необхідно ретельно готуватися: працювати над конспектом лекції, підручником, навчальним посібником, ознайомитися з рекомендованою монографічною літературою, науковими статтями, тезами, відповідним законодавством тощо.

Важливо правильно підходити до вивчення нормативних джерел, для цього слід засвоїти декілька простих, але корисних прийомів: 1) точно вивчити назву документа; 2) його структуру; 3) прочитати, проаналізувати зміст, зробивши свої зауваження щодо складних або незрозумілих місць; 4) звернути увагу на його дію у часі і просторі та коло осіб, яких стосується досліджуваний акт. Для підготовки до практичних занять, конспектування літератури, складання тез і планів виступів, запису незнайомих юридичних термінів слід завести зошит.

Основним документом, який вивчатиметься на заняттях, безумовно, є Конституція України, отже, потрібно не тільки розуміти загальний зміст окремих її положень, а й знати точний текст цілої низки її статей. Розширити знання з навчальної дисципліни і водночас активізувати творчі здібності допоможе вивчення наукових статей, роз'яснень, які даються з конституційно-правової тематики в журналах “Право України”, “Віче”, “Держава і право”, інших періодичних виданнях. А також на сайті Тодиківських читань (<http://www.tchytannya.org.ua>), на порталі АСУ навчальним процесом Національного університету “Юридична академія України імені Ярослава Мудрого” (<http://nulai.edu.ua/>) в розділі “Навчально-методичні матеріали” та в електронному ресурсі Навчальний Електронний Інформаційний Комплекс (НЕІК).

Нарівні з лекціями, практичними заняттями важливою формою організації навчання є виконання індивідуальних завдань, що дає можливість закріпити та поглибити теоретичні і практичні знання, навчитися аналізувати навчальну та наукову літературу, правові позиції Конституційного Суду України та Європейського Суду з прав людини.

І н д и в і д у а л ь н а р о б о т а студентів включає в себе: підготовку рефератів (есе); анотування вивченої додаткової літератури з даної дисципліни; розробку схем, таблиць; ви-

конання та захист курсової роботи; опублікування тез наукових повідомлень і статей.

Можливі й інші види індивідуальної роботи. Вибір теми й виду індивідуальної роботи відбувається на початку навчального семестру за погодженням з кафедрою. Організацію, контроль та оцінку якості її виконання здійснює науковий керівник, закріплений кафедрою за академічною групою, до якого студентам потрібно звертатися в разі виникнення запитань. На кафедрі індивідуальна робота надається не пізніше як за два тижні до початку сесії в паперовому вигляді. За результатами виконання індивідуальної роботи максимально можна отримати 14 балів.

А н о т у в а н н я є одним із видів індивідуальної роботи, мета якої полягає у поглибленні знань певної актуальної проблеми і водночас удосконаленні навичок самостійного дослідження з елементами наукового аналізу, здатності робити узагальнення й висновки. Незважаючи на те, що анотування – це стисла характеристика змісту монографії, наукових статей, інших матеріалів і, на перший погляд, здається, що це просто й не дуже цікаво, проте поставитись до такої роботи слід відповідально, а головне – виявити самостійність суджень на підставі уважного осмисленого прочитання тексту. Структуру анотації визначає сам студент, а обсяг анотації має становити 5-7 сторінок.

Р е ф е р а т як вид індивідуальної роботи передбачає стисле викладення (до 10 сторінок) матеріалу за вказаною тематикою (див. додаток № 1) і відповідним оформленням і структурою: планом, викладенням основного змісту та висновків, списку використаних джерел (не менше як 10).

Е с е являє собою науковий, критичний чи інший нарис, який вирізняється оригінальністю суджень і вишуканістю форми. Тема есе погоджується з науковим керівником, виконується письмово обсягом 7-10 сторінок.

Звертаємо увагу на те, що вивчення конституційного права України відбувається з урахуванням Положення про організацію навчального процесу в кредитно-модульній системі підготовки фахівців, Положення про моніторинг знань студентів із урахуванням вимог Болонського процесу 2006 року. Поточний контроль знань студентів передбачає “закриття” 6 зміс-

тових модулів, які включають в себе певні теми поточного курсу і оцінюються від 0 до 6 балів кожний модуль.

Самостійності й відповідальності потребує підготовка до модульного контролю, який може відбуватися у формі тестування або виконання письмової роботи. Перелік питань, по яких проводиться контрольна робота, міститься в додатку № 2. Ретельне їх вивчення не тільки дає можливість успішно “закрити” відповідний модуль, а й добре підготуватися до складання іспиту.

Будь-яка консультація може бути корисною та ефективною тільки в тому разі, якщо студент правильно поставить запитання викладачу. Для цього слід проблемне місце в навчальному матеріалі чітко сформулювати і записати в зошиті, про який йшлося вище. На точне запитання, без усякого сумніву, викладач дасть вичерпну відповідь, отже, роль консультації важко переоцінити. Консультації можуть бути як індивідуальними, так і груповими (передекзаменаційними). І н д и в і д у - а л ь н і к о н с у л ь т а ц і ї по всіх питаннях навчального курсу, які цікавлять студентів, можна отримати як перед початком, так і після лекції чи практичного заняття, а більш розгорнуті відповіді – на кафедрі згідно із затвердженим графіком чергувань викладача по кафедрі, а також на г р у п о в і й к о н с у л ь т а ц і ї , яка зазвичай проводиться перед іспитом.

Завершальним етапом вивчення курсу конституційного права України є і с п и т, який відбувається в усній формі і до якого, звісно, слід ретельно готуватися. Перелік питань, які виносяться на іспит, можна отримати на кафедрі на початку навчального року чи семестру, щоб опрацювати його впродовж всього періоду вивчення дисципліни, а не лише перед початком сесії. По мірі вивчення відповідного матеріалу, з урахуванням прослуханих лекцій, проведених практичних занять, самостійної підготовки, відповіді на екзаменаційні питання слід записати в окремий зошит, а перед самим іспитом – їх проглянути й повторити. Така методика дозволить отримати якісні знання, що залишаються в пам’яті на тривалий час.

Будь-яку методичну допомогу щодо самостійного вивчення конституційного права України можна отримати у викладача, який за графіком чергує на кафедрі.

ДОДАТКИ

Додаток 1

Теми індивідуальної роботи (реферату) до змістового модуля №1

1. Поняття конституціоналізму та його складові частини.
2. Головні етапи розвитку конституціоналізму та їх загальна характеристика.
3. Американський та європейський конституціоналізм: порівняльна характеристика.
4. Витоки та сучасний стан українського конституціоналізму.
5. Юридична та фактична Конституція.
6. Ліберальна, етатистська та ліберально-етатистська конституції.
7. Головні підходи до визначення сутності конституції та їх порівняльно-правовий аналіз.
8. Установча та регулятивна функції конституції та їх особливості.
9. Обмежувальна функція конституції.
10. Ідеологічна (світоглядна) функція конституції.
11. Програмний характер конституції.
12. Головні етапи розвитку конституційного права України.
13. Політичні відносини як предмет конституційного права.
14. Метод конституційного права України та його особливості.
15. Класифікація конституційно-правових норм за різними критеріями та їх загальна характеристика.
16. Види конституційно-правових інститутів та їх загальна характеристика.
17. Конституційно-правові відносини та їх особливості.
18. Специфічні суб'єкти конституційно-правових відносин та їх загальна характеристика.

19. Колективні та індивідуальні суб'єкти конституційно-правових відносин.

20. Український народ як суб'єкт конституційного права України.

21. Специфічні джерела конституційного права України (Декларація про державний суверенітет України, Акт проголошення незалежності України, Конституційний договір).

22. Громадянство України: порядок його набуття і припинення.

23. Становлення та розвиток інституту громадянства.

24. Право на громадянство – одне з основних прав людини.

25. Поняття і принципи громадянства України.

26. Юридичні підстави припинення громадянства України.

27. Сучасні тенденції правового регулювання інституту громадянства.

28. Правові підстави набуття дітьми громадянства України.

29. Громадянство і національність.

30. Соціально-економічні права іноземців та осіб без громадянства в Україні та гарантії їх реалізації.

31. Особливості правового статусу біженців.

32. Проблеми в'їзду в Україну та виїзду з України іноземців та осіб без громадянства.

33. Відповідальність іноземців, осіб без громадянства та біженців за порушення законодавства України.

Теми індивідуальних робіт до змістового модуля 2

1. Розвиток українського конституціоналізму.

2. Конституційна реформа 2004 р. і причини її скасування.

3. Складові українського конституціоналізму.

4. Конституція України як головний закон суспільства і держави.

5. Основні тенденції сучасного становлення українсько-

го конституціоналізму.

6. Порядок внесення змін до Конституції України.
7. Практика Конституційного Суду України з питань реформування Основного Закону України.
8. Причини прийняття Конституції України 1996 р.
9. Фактори, що впливають на реалізацію Конституції України.
10. Конституційний лад України та його співвідношення з державним ладом.
11. Співвідношення конституційного ладу з його засадами.
12. Базові цінності, які закріплюються в Конституції України.
13. Значення Акта проголошення незалежності України та Декларації про державний суверенітет України для побудови суверенної та незалежної держави.
14. Захист державного суверенітету в Конституції України.
15. Гарантії державного суверенітету України.
16. Міжнародно-правові аспекти засад конституційного ладу України.
17. Україна як нейтральна держава.
18. Позаблоковий статус України – реальність чи міф.
19. Акти міжнародного права України в правовій системі України.
20. Міжнародні договори як частина національного законодавства України.
21. Захист суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки як найважливіша функція держави.
22. Конституційні засади правового порядку в Україні.
23. Заборона створення і функціонування збройних формувань, не передбачених законом, як конституційний принцип.
24. Економічні гарантії державного суверенітету України.
25. Політичні гарантії державного суверенітету України.

Теми індивідуальних робіт до змістового модуля 3

1. Конституційна характеристика України як правової держави.
2. Конституційний принцип верховенства права.
3. Конституційний принцип поділу державної влади.
4. Правове обмеження державної влади як принцип конституційного ладу України.
5. Незалежний та неупереджений суд як ознака правової держави.
6. Забезпечення та захист прав людини як ознака правової держави.
7. Конституційне закріплення України як соціальної держави.
8. Зміст та обсяг соціальних зобов'язань держави.
9. Конституційне регулювання відносин власності в аспекті становлення України як соціальної держави.
10. Економічні основи соціального характеру держави.
11. Конституційний принцип народовладдя як основа демократичного правління.
12. Головні форми безпосередньої демократії та їх значення.
13. Представницька демократія та головні проблеми її функціонування в Україні.
14. Принцип політичної багатоманітності як складова демократичного правління в Україні.
15. Політична та ідеологічна багатоманітність як прояв соціальної свободи.
16. Поняття громадянського суспільства та система його інститутів.
17. Громадянське суспільство як “нічний сторож” держави.
18. Референдуми в системі народовладдя.
19. Соціально-політичні передумови виникнення референдумів як інституту безпосередньої демократії.
20. Види референдумів.
21. Консультативні та імперативні референдуми.

22. Становлення законодавства про референдуми в Україні.
23. Особливості проведення всеукраїнського референдуму за народною ініціативою.
24. Поняття і види місцевих референдумів, основні засади їх організації та проведення.
25. Конституційний Суд України і референдарний процес.
26. Вибори в системі народовладдя.
27. Територіальний устрій України і його конституційне закріплення.
28. Система адміністративно-територіального устрою України.
29. Співвідношення категорій: “територія держави”, “територіальний устрій”, “адміністративно-територіальний поділ” та “адміністративно-територіальні одиниці”.
30. Види адміністративно-територіальних одиниць в Україні.
31. Проблема вдосконалення законодавства про систему адміністративно – територіального устрою.
32. Адміністративно-територіальна реформа в Україні та її доцільність.
33. Принципи територіального устрою та їх значення для побудови демократичної, правової держави.
34. Співвідношення територіального устрою з формою державного устрою.
35. Конституційна характеристика України як унітарної держави.
36. Поняття, форми й види автономії.
37. Правовий статус автономної територіальної одиниці в унітарній державі.
38. Конституційний статус Автономної Республіки Крим у складі України.
39. Правова природа органів публічної влади Автономної Республіки Крим.
40. Особливості прийняття, затвердження та внесення змін до Конституції Автономної Республіки Крим.
41. Поняття та юридична природа місцевого самовряду-

вання.

42. Концептуальні засади побудови місцевого самоврядування у світі.

43. Система місцевого самоврядування в Україні та питання її вдосконалення.

44. Конституційне законодавство України про місцеве самоврядування і проблеми його вдосконалення.

45. Характеристика і значення принципів організації місцевого самоврядування.

46. Обласні й районні ради як специфічні органи місцевого самоврядування.

47. Державна підтримка та гарантії місцевого самоврядування як загальний принцип місцевого самоврядування.

48. Правова, матеріальна і фінансова основа місцевого самоврядування.

49. Судовий захист прав місцевого самоврядування та питання теорії і практики.

50. Гарантії місцевого самоврядування.

51. Європейська хартія місцевого самоврядування та її вплив на розвиток місцевого самоврядування в Україні.

52. Національно-культурні аспекти засад конституційного ладу України.

53. Національно-культурна автономія в Україні.

54. Мовні права національних меншин в Україні.

55. Конституційно-правовий статус мов в Україні.

56. Проблеми реалізації мовно-культурних прав національних меншин в Україні.

57. Міжнародно-правові стандарти правового статусу національних меншин.

58. Нація як суб'єкт конституційно-правових відносин.

59. Сучасні тенденції розвитку правового статусу національних меншин в Україні.

60. Конституційні засади державної символіки України.

Теми індивідуальних робіт до змістового модуля 4

1. Поняття й види конституційних прав і свобод людини та громадянина в Україні.
2. Міжнародно-правовий базис прав людини та їх національна імплементація.
3. Права людини і громадянина в аспекті становлення українського конституціоналізму.
4. Основи правового статусу людини і громадянина в аспекті соціальної свободи і відповідальності.
5. Класифікація прав і свобод людини та громадянина. Конституційно-правовий статус особи і його структура (елементи).
6. Система основних принципів правового статусу особи і їх конституційне закріплення.
7. Рівність прав, свобод і обов'язків як конституційний принцип.
8. Обмеження прав і свобод особи: конституційно-правовий аспект.
9. Основні тенденції сучасного розвитку прав людини.
10. Тенденції становлення та розвитку правового статусу особи та доктрини про юридичний статус індивіда.
11. Демократичний політичний режим як основа забезпечення прав особи.
12. Універсалізація концепції прав людини в актах ООН та інших міжнародних організацій.
13. Значення принципу поділу влади для забезпечення прав і свобод людини і громадянина.
14. Значення принципу політичного плюралізму для забезпечення прав і свобод особи, його конституційне закріплення.
15. Політико-правові аспекти прав людини і громадянина.
16. Правова політика держави у сфері забезпечення та захисту прав людини і громадянина.
17. Конституційне право людини на життя.
18. Право на свободу та особисту недоторканність.
19. Конституційне право громадян на участь в управлінні державними справами.
20. Правова природа основних соціально-економічних

прав людини.

21. Гарантії прав і свобод як елемент конституційно-правового статусу людини і громадянина.

22. Конституційні обов'язки людини і громадянина.

23. Правова регламентація сфери інформаційних відносин.

24. Свобода масової інформації: еволюція становлення та розвитку.

25. Свобода масової інформації як інститут конституційного права.

26. Поняття об'єднань громадян, їх місце та роль у політичній системі суспільства.

27. Правове регулювання порядку створення та діяльності об'єднань громадян в Україні .

28. Політичні партії як суб'єкти конституційного права.

29. Право громадян на об'єднання – невід'ємне право людини і громадянина.

30. Конституційні основи становлення багатопартійності в Україні.

31. Загальна характеристика політичних прав громадян.

32. Виборча система і виборче право в Україні.

33. Свобода совісті та віросповідання, форми її реалізації.

Теми індивідуальних робіт до змістового модуля 5

1. Вибори в системі народовладдя.

2. Характеристика мажоритарної виборчої системи.

3. Характеристика пропорційної виборчої системи.

4. Суб'єкти виборчих правовідносин.

5. Політичні партії як суб'єкти виборчих правовідносин.

6. Роль і місце засобів масової інформації у виборчому процесі.

7. Електронні засоби масової інформації та їх роль у забезпеченні виборчого процесу.

8. Конституційно-правові засади ведення передвиборчої агітації.

9. Політична реклама у виборчій кампанії.

10. Фінансове забезпечення виборчого процесу.
11. Правова культура і виборчий процес.
12. Законодавче регулювання виборів Президента України.
13. Законодавче регулювання виборів народних депутатів України.
14. Законодавче регулювання місцевих виборів в Україні.
15. Роль судової влади у виборчому процесі.
16. Питання забезпечення законності проведення виборів.
17. Відповідальність за порушення виборчого законодавства.
18. Конституційний Суд України і виборчий процес.
19. Сучасні теорії парламентаризму.
20. Установча функція українського парламенту.
21. Конституційно-правовий статус Голови Верховної Ради України.
22. Сесія як основна форма діяльності Верховної Ради України.
23. Парламентські слухання як форма реалізації контрольної функції Верховної Ради України.
24. Повноваження та акти реагування Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.
25. Основні форми діяльності та структура Рахункової палати.
26. Імперативний мандат: сутність та специфіка закріплення в конституційному законодавстві України.
27. Матеріально-фінансові гарантії діяльності народних депутатів України.
28. Конституційно-правовий статус помічника-консультанта народного депутата України.
29. Інститут президентства в Україні в сучасних політико-правових умовах.
30. Зовнішньополітичний напрямок діяльності Президента України: конституційно-правовий аспект.
31. Основні напрямки діяльності Ради національної безпеки і оборони України при Президентів України.
32. Органи державної виконавчої влади: види та загалом

льна характеристика.

33. Принцип колегіальності в діяльності Кабінету Міністрів України.

34. Конституційно-правовий статус Прем'єр-міністра України.

35. Конституційно-правова відповідальність Кабінету Міністрів України та практика її застосування.

36. Правова природа судової влади: конституційно-правовий аспект.

37. Конституційно-правовий статус Верховного Суду України.

38. Функції Вищої ради юстиції.

Теми індивідуальних робіт до змістового модуля 6

1. Конституційний судовий контроль: права природа, сутність, види.

2. Сучасні моделі конституційного судового контролю.

3. Американська модель конституційного судового контролю.

4. Європейська модель конституційного судового контролю.

5. Змішана модель конституційного судового контролю.

6. Конституційний Суд України – єдиний орган конституційної юрисдикції.

7. Модель конституційного судового контролю в Україні.

8. Конституційна скарга як засіб захисту конституційних прав та свобод: “за” і “проти” впровадження в Україні.

9. Конституційний Суд України в механізмі захисту конституційних прав і свобод особи.

10. Історія становлення конституційної юстиції в Україні.

11. Роль конституційного судового контролю в процесі утвердження конституціоналізму.

12. Межі тлумачення Конституційним Судом Конституції України.

13. Розмежування конституційної та адміністративної юрисдикції.

14. Конституційний контроль при внесенні змін до

Конституції України.

15. Роль Конституційного Суду України в механізмі забезпечення верховенства Конституції України.

16. Формування Конституційного Суду України: проблеми та шляхи вдосконалення.

17. Правові позиції Конституційного Суду України: правова природа, юридична сила.

18. Правові позиції Конституційного Суду України: до проблеми перегляду.

19. Правова природа актів Конституційного Суду України.

20. Роль Конституційного Суду України в механізмі захисту громадянських та політичних прав та свобод.

21. Юридична сила актів Конституційного Суду України.

22. Правові позиції Європейського Суду з прав людини в рішеннях Конституційного Суду України.

23. Правова природа окремої думки судді Конституційного Суду.

24. Вплив конституційно-правової доктрини на зміст рішень Конституційного Суду України.

25. Модель конституційного судового контролю в Україні.

26. Принцип верховенства права в рішеннях Конституційного Суду України.

27. Рішення Конституційного Суду України: проблеми виконання.

28. Принцип рівності та рівноправності в рішеннях Конституційного Суду України.

29. Принцип народовладдя в рішеннях Конституційного Суду України.

30. Рішення Конституційного Суду України.

31. Конституційно-правове регулювання діяльності Конституційного Суду України. Шляхи вдосконалення.

Питання до змістового модуля 1

1. Назвіть характерні риси американського конституціоналізму.
2. Назвіть характерні риси європейського конституціоналізму.
3. Обґрунтуйте чи спростуйте наявність у Радянському Союзі конституціоналізму.
4. Розкрийте зміст сучасного конституціоналізму.
5. Покажіть історичні передумови та причини прийняття перших конституційних актів.
6. Проаналізуйте місце Конституції в системі нормативно-правових актів.
7. Покажіть, у чому полягає сутність Конституції як результату діяльності громадянського суспільства.
8. Покажіть, які ознаки характеризують Конституцію як Основний Закон суспільства і держави.
9. У чому полягає установча функція Конституції?
10. У чому полягає охоронна функція Конституції?
11. У чому полягає обмежувальна функція Конституції?
12. Назвіть та охарактеризуйте основні юридичні властивості Конституції.
13. Які існують вимоги до мови та стилю викладення конституційного тексту?
14. Дайте визначення конституційного права України як галузі права, покажіть її особливості.
15. У чому полягає провідна роль галузі конституційного права України в національній системі права?
16. У чому сутність дискусії щодо назви галузі права: “конституційне право” чи “державне право”?
17. Проаналізуйте особливості конституційно-правових норм.
18. Дайте визначення та назвіть ознаки й види конституційно-правових інститутів.

19. Покажіть відмінність конституційного права України як галузі права, науки та навчальної дисципліни.

20. Назвіть суб'єктів конституційно-правових відносин, покажіть їх специфіку.

21. Дайте визначення юридичного факту та наведіть по декілька прикладів правостановлюючих, правозмінюючих, правоприпиняючих юридичних фактів.

22. Назвіть ознаки нормативно-правових актів, які дозволяють віднести їх до джерел конституційного права України як галузі права.

23. Яке завдання виконує навчальна дисципліна “Конституційне право України”?

24. У чому відмінність між іноземцем та особою без громадянства? Розкрийте особливості їх правового статусу.

25. Назвіть основні права, свободи та обов'язки іноземців та осіб без громадянства.

26. Який порядок в'їзду в Україну та виїзду з України іноземців та осіб без громадянства?

27. Хто такі біженці і які особливості їх правового статусу?

28. Дайте визначення поняття “громадянство України”, назвіть категорії осіб, які є громадянами України.

29. Назвіть принципи громадянства України та дайте їм загальну характеристику.

30. Що означає принцип “право крові” і “право ґрунту”?

31. Які правові підстави та форми набуття громадянства України?

32. Визначте правові підстави набуття дітьми громадянства України.

33. Які правові підстави та форми припинення громадянства України?

34. Що становить систему органів, які займаються вирішенням в Україні питань громадянства? Дайте загальну характеристику їх компетенції.

35. Яка класифікація суб'єктів конституційного права України? Дайте їх загальну характеристику.

36. Розкрийте особливості правосуб'єктності Українсь-

кого народу.

37. Назвіть органи публічної влади, що є суб'єктами конституційного права України.

Питання до змістового модуля 2

1. Які існують головні етапи розвитку українського конституціоналізму?

2. Як відбувалася розробка і прийняття Конституції України 1996 р.?

3. У чому полягала сутність конституційної реформи 2004 р. і які причини її скасування?

4. Як відбувається конституційний процес на сучасному етапі?

5. Дайте загальну характеристику Конституції України 1996 р.

6. Який існує порядок внесення змін до Конституції України?

7. Які існують правові позиції Конституційного Суду України з питань реформування Основного Закону України?

8. Дайте визначення поняття “конституційний лад України”, назвіть його засади та як вони закріплюються в Основному Законі України.

9. У якому співвідношенні знаходяться державний і народний суверенітети?

10. Яке місце в правовій системі України займають акти міжнародного права?

11. Які міжнародно-правові аспекти знайшли своє відображення в засадах конституційного ладу України?

12. Як у Конституції України регламентуються питання захисту державного суверенітету?

13. Порівняйте структуру Конституції України та Конституції Автономної Республіки Крим.

14. Яким чином реалізуються норми Конституції України?

15. Які політичні та економічні фактори перешкоджають реалізації конституційних норм?

16. У який спосіб може бути прийнята нова (майбутня)

Конституція України?

17. Назвіть гарантії реалізації державного суверенітету України.

18. У якому співвідношенні знаходяться поняття “суверенна” та “незалежна” держава?

19. Значення Акта проголошення незалежності України та Декларації про державний суверенітет України для становлення України як суверенної та незалежної держави.

Питання до змістового модуля 3

1. У чому полягає сутність правової держави?
2. Назвіть головні ознаки правової держави.
3. Охарактеризуйте Україну як правову державу.
4. Яким чином здійснюється принцип обмеження влади в правовій державі?
5. Що означає принцип верховенства права?
6. Як співвідносяться між собою: право і закон, право і конституція, закон і конституція?
7. У чому полягає сутність конституційного принципу поділу влади та як він втілюється в державно-правовій практиці України?
8. Назвіть головні риси соціальної держави
9. Охарактеризуйте Україну як соціальну державу.
10. Яка з ознак соціальної держави є визначальною для з’ясування її сутності?
11. Проаналізуйте конституційні основи економічної системи України.
12. Які види (форми) власності визначені в Конституції України?
13. У чому полягає роль конституційних засад регулювання відносин власності в Україні?
14. Охарактеризуйте Україну як демократичну державу.
15. Назвіть форми реалізації принципу народного суверенітету.
16. У чому полягає значення конституційного принципу політичної та ідеологічної багатоманітності для демократич-

ного розвитку України?

17. Чому жодна ідеологія в Україні не може бути обов'язковою?

18. Що означає заборона цензури?

19. Що означає конституційний принцип свободи політичної діяльності?

20. Яким чином громадянське суспільство сприяє збереженню державою демократичного характеру?

21. У чому полягає національно-культурна складова засад конституційного ладу України?

22. Який правовий статус мають мови в Україні?

23. Дайте визначення поняття референдуму і зазначте з яких питань вони можуть проводитись?

24. Які питання не можуть бути винесені на всеукраїнський та місцеві референдуми?

25. Наведіть класифікацію референдумів за різними критеріями.

26. Дайте загальну характеристику головних стадій референдного процесу.

27. Визначте перелік суб'єктів ініціювання проведення всеукраїнського референдуму.

28. Назвіть суб'єктів організації та проведення всеукраїнського референдуму.

29. Проаналізуйте порядок голосування і підрахунку голосів по всеукраїнському референдуму.

30. Дайте загальну характеристику головних ознак унітарної держави.

31. У чому полягає відмінність унітарної держави від федеративної?

32. Дайте визначення поняття “адміністративно-територіальний устрій”.

33. Як співвідносяться між собою адміністративно-територіальний поділ та адміністративно-територіальний устрій України.

34. Назвіть види адміністративно-територіальних одиниць в Україні.

35. У чому полягають особливості правового статусу АРК?

36. Як ухвалюється Конституція АРК? Яка її структура? Дайте загальну характеристику Конституції АРК.

37. Проаналізуйте систему органів публічної влади, що функціонують в АРК.

38. Визначте порядок обрання, склад, структуру та форми діяльності Верховної Ради АРК.

39. Проаналізуйте компетенцію Верховної Ради України.

40. Який порядок формування Ради міністрів АРК та які правові підстави її діяльності?

41. Розкрийте правовий статус Представника Президента України в АРК.

42. У чому сутність та особливості місцевого самоврядування.

43. Дайте загальну характеристику головних елементів системи місцевого самоврядування.

44. У чому полягають гарантії місцевого самоврядування.

45. Проаналізуйте функції місцевого самоврядування.

46. Наведіть поняття “національні меншини” та розкрийте особливості їх конституційно-правового регулювання.

47. Проаналізуйте конституційно-правове регулювання державних символів України.

Питання до змістового модуля 4

1. Дайте визначення поняття “конституційно-правовий статус людини і громадянина” і розкрийте його структуру (елементи).

2. Назвіть характерні риси сучасного конституційно-правового статусу особи в Україні.

3. Визначте юридичну природу конституційних прав, свобод та обов’язків.

4. Покажіть співвідношення поняття “права”, “свободи” і “обов’язки”, їх відмінність.

5. Проаналізуйте засоби конституційного закріплення основних прав, свобод та обов’язків громадян.

6. Назвіть “покоління” прав людини та чим можна пояснити їх неодночасне становлення й закріплення в національному законодавстві та міжнародно-правових актах.

7. Назвіть основні принципи конституційно-правового статусу людини і громадянина та дайте їм загальну характеристику.

8. У чому полягає принцип невідчужуваності й непопущності прав і свобод людини?

9. Що є змістом принципу рівності у правах і свободах і рівності перед законом?

10. Дайте характеристику видів правового статусу особи та його основних рис.

11. Які тенденції конституційно-правового регулювання основних прав, свобод і обов’язків людини і громадянина в Україні на сучасному етапі?

12. Дайте класифікацію прав людини за різними критеріями.

13. Які підстави обмеження прав та свобод людини передбачені безпосередньо Конституцією України і чи можуть бути вони передбачені підзаконними актами?

14. У чому полягає принцип неприпустимості свавільного обмеження прав і свобод?

15. Що є міжнародно-правовими стандартами прав людини? Розкрийте зміст їх видів.

16. Проаналізуйте статус прав людини в міжнародному та внутрішньому праві.

17. Визначте міжнародно-правові та державно-правові механізми захисту прав та свобод людини і громадянина.

18. Назвіть поняття та види інформації.

19. Охарактеризуйте право на доступ до інформації.

20. Охарактеризуйте конституційно-правовий статус друкованих ЗМІ.

21. Охарактеризуйте конституційно-правовий статус аудіовізуальних ЗМІ.

22. Визначте зміст понять “свобода пересування” і “вільний вибір місця проживання” та умови їх реалізації.

23. Розкрийте сутність конституційного статусу релігійних організацій.

24. Визначте тенденції конституційного регулювання основних прав, свобод та обов'язків людини і громадянина в Україні на сучасному етапі.

25. Дайте загальну характеристику основних особистих прав і свобод людини і громадянина.

26. Дайте загальну характеристику основних політичних прав громадян України.

27. Назвіть виборчі права громадян.

28. Назвіть принципи виборчого права.

29. Охарактеризуйте конституційне право на свободу об'єднань.

30. Які види об'єднань громадян вам відомі?

31. Назвіть поняття, права та порядок легалізації політичних партій.

32. Назвіть поняття, права та порядок легалізації громадських організацій.

33. Якими є особливості конституційної відповідальності об'єднань громадян?

34. Охарактеризуйте конституційне право на мирні зібрання.

35. Які умови реалізації права на мирні зібрання?

36. Які види мирних зібрань вам відомі?

37. Дайте загальну характеристику основних економічних, соціальних і культурних прав людини і громадянина в Україні.

38. Розкрийте загальні гарантії прав і свобод людини і громадянина.

39. Назвіть конституційні гарантії правосуддя.

40. Дайте загальну характеристику конституційних обов'язків людини і громадянина в Україні.

Питання до змістового модуля 5

1. Дайте визначення понять “виборче право” і “виборча система”.

2. Назвіть типи виборчих систем і дайте їх коротку характеристику.

3. Назвіть суб'єктів виборчого процесу по виборах народних депутатів України.
4. Визначте склад і назвіть повноваження Центральної виборчої комісії.
5. Вкажіть повноваження окружних виборчих комісій по виборах народних депутатів України.
6. Назвіть повноваження дільничних виборчих комісій по виборах народних депутатів України.
7. Охарактеризуйте процедуру висування та реєстрації кандидатів у народні депутати України.
8. Передвиборна агітація, форми її здійснення.
9. Дайте перелік суб'єктів, яким забороняється брати участь у проведенні передвиборної агітації.
10. Назвіть джерела фінансування передвиборної агітації.
11. Який порядок голосування і підрахунку голосів виборців на виборчій дільниці?
12. Розкрийте процедуру встановлення результатів виборів народних депутатів України.
13. Специфіка проведення виборів Президента України.
14. Визначте місце Верховної Ради України в державному механізмі.
15. Проаналізуйте склад і структуру парламенту.
16. Назвіть та охарактеризуйте основні функції Верховної Ради України.
17. Охарактеризуйте основні стадії законодавчої процедури.
18. Охарактеризуйте мандат народного депутата України.
19. Дайте загальну характеристику гарантій депутатської діяльності.
20. Депутатський запит: поняття, предмет, порядок направлення та розгляду.
21. Назвіть основні повноваження Уповноваженого Верховної Ради з прав людини та форми їх реалізації.
22. Назвіть повноваження Рахункової палати.
23. Вкажіть основні напрямки та форми взаємодії Президента України та Верховної Ради України.
24. Назвіть установчі повноваження Президента України.

25. Назвіть повноваження Президента України, які характеризують його як гаранта додержання Конституції України.

26. Акти Президента України: види та порядок прийняття.

27. Назвіть підстави дострокового припинення повноважень Президента України.

28. Доведіть, що Кабінет Міністрів України є вищим органом у системі органів виконавчої влади.

29. Проаналізуйте порядок формування Кабінету Міністрів України.

30. Охарактеризуйте процедури припинення діяльності Кабінету Міністрів України.

31. Назвіть види судів загальної юрисдикції в Україні та дайте загальну характеристику їх компетенції.

Питання до змістового модуля 6

1. Розкрийте зміст поняття “правова охорона Конституції України”.

2. Назвіть систему суб’єктів механізму правової охорони Конституції України.

3. Охарактеризуйте основні форми правової охорони Основного Закону України.

4. Що таке конституційний контроль?

5. Які існують можливості захисту Конституції України в українського народу?

6. Розкрийте роль Президента України у захисті Основного Закону України.

7. Проаналізуйте повноваження прокуратури із захисту конституційного ладу.

8. Які існують правові засоби охорони Конституції України в умовах дії надзвичайного або воєнного стану.

9. Розкрийте статус Конституційного Суду України як єдиного органу конституційної юрисдикції.

10. Покажіть, яким чином Конституційний Суд України гарантує верховенство Конституції України як Основного Закону.

11. Які існують конституційні гарантії незалежності

Конституційного Суду України?

12. Назвіть функції Конституційного Суду України.
13. Перерахуйте повноваження єдиного органу конституційної юрисдикції в Україні.
14. Проаналізуйте правову природу актів Конституційного Суду України.
15. Яким чином забезпечується реалізація актів Конституційного Суду України?
16. Розкрийте поняття “конституційно-правова відповідальність”.
17. Що таке конституційно-правовий делікт?
18. Назвіть підстави конституційно-правової відповідальності.
19. Перерахуйте санкції конституційно-правової відповідальності.
20. Назвіть санкції конституційно-правової відповідальності політичних партій.

З М І С Т

Вступ	3
Загальні методичні поради.....	4
Додатки	8
Додаток 1.....	8
Додаток 2.....	19

Навчальне видання
Електронна копія

**САМОСТІЙНА
ТА ІНДИВІДУАЛЬНА РОБОТА
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО
УКРАЇНИ”**

(галузь знань 0304 “Право”,
освітньо-кваліфікаційний рівень “Бакалавр”,
напрямок підготовки 6.030401 “Правознавство”)

МЕТОДИЧНІ ПОРАДИ

для студентів II курсу денної форми навчання

У к л а д а ч і : БАРАБАШ Юрій Григорович,
КУШНІРЕНКО Олександр Георгійович,
СЛІНЬКО Тетяна Миколаївна

Відповідальний за випуск *Ю. Г. Барабаш*

Редактор *О. І. Борисенко*
Комп’ютерна верстка *Л. П. Лавриненко*

План 2013

Підп. до друку 01.03.2013. Формат 60x84^{1/16}. Папір офсетний.
Друк: ризограф. Ум. друк. арк. 1,9. Облік.-вид. арк. 1,1. Вид. № 304.
Тираж прим. Зам. № 4604. Ціна договірна.

Редакційно-видавничий відділ
Національного університету “Юридична академія України імені Ярослава Мудрого”,
вул. Пушкінська, 77, м. Харків, 61024, Україна.

Друкарня
Національного університету “Юридична академія України імені Ярослава Мудрого”,
вул. Пушкінська, 77, м. Харків, 61024, Україна.